

РАБОТЕЩ ПЛАН COVID-19

23 Март 2020

- *100% от българското население: тествани*
- *100% от влизащите в страната: тествани на границата*
- *Всички здрави: на работа със зелен пропуск*
- *Всички заразени: без право да напускат домовете и с осигурени хранителни доставки от социалните служби*
- *Всички нарушители: 14-дневна карантина в държавните центрове за карантина*
- *Всички постъпващи в болници: с предварително определен COVID-19 статус, за да предпазим лекарите*
- *Болниците: запазени за сериозните случаи*
- *Бизнесите: работещи със здрави служители и при стриктно, регулярно последващо тестване*

I. Очаквани социално-икономически последствия в България

Мерките за овладяване на епидемията от COVID-19 приложени в Китай, Италия и Испания, които голяма част от страните в ЕС започват да следват, са насочени към максимално ограничаване на контакта между гражданите чрез:

- пълно спиране на всички бизнеси, чиято дейност не е критична за опазване на живота, здравето и обществения ред; и
- налагане на ограничение на движението на всички хора, които не са част от персонала мобилизиран за борба с COVID-19.

В момента в България има около 3.53млн. работещи, които могат да бъдат разделени в три големи групи:

- слабо засегнати сектори – повечето работещи в тези сектори ще запазят работните си места и работодателите ще имат ресурс да продължат ритмично изплащане на заплати;
- силно засегнати сектори – повечето работещи в тези сектори ще загубят работните си места или работодателите няма да имат възможност да изплащат ритмично заплати;
- сектори, които силно зависят от правителствената политика за овладяване на COVID-19.

В най-добрия случай над един милион (1,049,630) български работници ще бъдат директно засегнати от кризата като или ще загубят своята работа, или няма да получават заплата ритмично, защото работят в сектори силно засегнати от COVID-19 (виж таблицата на следващата страница). Разбира се, не всички работници в засегнатите сектори ще бъдат засегнати (например хранителните магазини продължават да работят), но очаквано завръщане на работещи българи в чужбина и съкращения в по-слабо засегнатите сектори най-вероятно ще дадат нетен резултат близък до 1,000,000 засегнати работни места. **Ако се приложи пълният пакет мерки прилагани от Китай, Испания и Италия, броят на българските работници засегнати от кризата ще се удвои и ще достигне почти 2 милиона (1,951,883).**

Сектор	Брой заети лица
Слабо Засегнати Сектори (като работни места)	
Селско стопанство	596,753
Създаване и разпространение на информация; далекосъобщения	107,539
Финансови и застрахователни дейности	67,223
Професионални дейности и научни изследвания	250,862
Държавно управление, образование, хуманно здраве, социална работа	559,318
Общо Слабо Засегнати Сектори	1,581,695
Силно Засегнати Сектори (като работни места)	
Търговия, транспорт, хотелиерство и ресторантьорство	909,157
Операции с недвижими имоти	26,488
Култура, спорт и развлечения	113,985
Общо Силно Засегнати Сектори	1,049,630
Сектори, зависими от COVID-19 стратегията	
Добивна промишленост, преработваща промишленост	706,602
Строителство	195,651
Общо зависими от COVID-19 стратегията	902,253
ОБЩО	3,533,578
Данни: НСИ, Заети лица 2019	

Ако между един и два милиона български работници бъдат уволнени или спрат да получават заплати, икономическите последици ще бъдат огромни.

Много по-големи, обаче, ще бъдат последиците за обществения ред и здравето.

По-голямата част от работещите имат спестявания само за 2-6 седмици и разчитат на ритмичното получаване на заплата, за да посрещнат текущи разходи като наем, храна, телефон, ток и вода. **Особено тежко е положението в ромските общности.**

Ако над един милион граждани спрат да получават доходи никакви карантинни мерки не могат да ги задържат у дома. Ще има рязко покачване на битовата престъпност и грабежите, нерегламентирана работа на черно, контрабанда и бунтове. Положението ще е особено тежко, ако всички бизнеси са затворени и правото на движение е ограничено в рамките на квартали и махали или напълно забранено за всички. Има голяма вероятност този срив в реда и законността да съвпадне с пика на епидемията и да създаде ситуация, която силите на реда трудно ще могат да овладеят.

В Китай налагането на пълна карантина беше съпътствано с ежедневна доставка на храна до всеки дом и силен контрол упражняван от партийните и армейските структури. Този подход е трудно приложим в България за цялото население поради липсата на достатъчно материални резерви и разликата в общественополитическата организация.

II. Очаквани медицински последици в България

В момента основният фокус на мерките, които повечето държави предприемат е върху намаляване на пика и разреждане във времето на пациентите, които имат нужда от хоспитализация заради COVID-19.

Като цяло се обръща по-малко внимание на друг системен риск, а именно фактът, че всеки един пациент, който влезе в което и да е болнично заведение може да е заразен с COVID-19. Например пациент със сърдечен арест, със счупена ръка или родилка може да е преносител на COVID-19. Постепенното заразяване на медицинските лица и изваждането им от системата в пика на кризата представлява един от най-големите рискове в настоящата криза (пример Италия).

Ако няма достоверна **предварителна информация** за COVID-19 статуса на пациента, всеки един пациент трябва да бъде третиран като потенциално заразен с COVID-19. Линейките трябва да се дезинфекцират след всеки курс. Всички протоколи за медицински триаж трябва да бъдат променени, така че първо да се установи COVID-19 статусът на пациента и чак след това той или тя да бъдат допуснати в чистата зона на болницата. Този проблем е още по-остър при личните лекари, където пациенти със най-разнородни оплаквания могат да бъдат преносители на COVID-19 и където няма как да се осигури възможност за предварително тестване. Също много остър потенциален проблем може да възникне и в онкологичните заведения, където дори един допуснат случай на

COVID-19 може да има опустошителен ефект върху всички пациенти, които са с компрометирана имунна система.

Единственият начин да се предпази болничната система от срив е чрез агресивно тестване за COVID-19 на всички пациенти **преди** те да бъдат приети в болничното заведение и чрез обособяване на чисти зони и/или чисти болници, в които не се допускат пациенти и персонал, които не са тествани за COVID-19.

III. Очаквана международна икономическа конюнктура

България има ниско ниво на външен дълг. **Ниското ниво на външен дълг, за съжаление, не гарантира, че България ще може да емитира дълг.** В момента на дълговите пазари излизат едновременно всички държави: от САЩ и Германия до Камерун и Зимбабве. Основните купувачи – Китай и Саудитска Арабия нямат свободен ресурс, с който да купуват дълг (Китай заради COVID-19, Саудитска Арабия поради ниската цена на петрола). Освен че ще има ниско търсене на дълг, цената на дълга (лихвените проценти) ще се вдигнат значително и заради очакваната висока инфлация. **България не може да разчита, че ще успее да пласира дълг и/или че дълговите пазари ще работят нормално.**

Повечето български банки се притежават от чужди банкови институции, които са вече във финансов стрес. В създалата се ситуация тези банкови институции най-вероятно ще защитават основния си банков актив в Гърция, Унгария или Италия и няма да могат да подпомагат ликвидно българските си дъщерни дружества. Тъй като България не е в еврозоната, българските банки няма да могат да разчитат и на директна ликвидност от ЕЦБ, което ще постави допълнителен натиск върху съществуващите резерви в БНБ. Това, в комбинация с очакваната тежка ситуация с безработицата, ще направи емитирането на дълг още по-трудно на вече стресираните пазари.

IV. Основни принципи и подход

- 1. България има нужда от план за действие, който да осигури ритмични доходи на населението, за да може да се запази реда и законността, и за да се гарантира спазване на карантината.**
- 2. Този план за действие трябва да е устойчив във времето (поне 6 до 12 месеца) и да запази икономиката на страната работеща в максимална степен.**
- 3. Планът за действие трябва да освободи в максимална степен системите, които ще трябва да поемат грижата за болните и осигуряването на реда и да включи в пълна степен работодателите и другите свободни ресурси в страната за преодоляване на кризата.**

4. Планът за действие трябва да е лесен за разбиране, за прилагане и за последващ контрол.

Предложеният план за действие се базира на опита на Хонг Конг, Тайван, Сингапур и Южна Корея. Той се основава на бързо и пълно тестване на населението на България чрез използването на комбинация от два теста: **Ab (IgM/IgG)** и **qPCR**.

Поради пълната липса на контрол и тестване на влизашите в страната от рискови държави и почти пълната липса на тестване на потенциално заразените от COVID-19, за изходна точка трябва да се приеме, че всички граждани са потенциално заразени. **Основната цел на тестовете е бързо и точно да се идентифицира група работещи, които (1) са прекарвали COVID-19 и имат изграден имунитет; или (2) са здрави към момента на тестването и могат да работят при строг режим на последващо тестване.** Тези работници ще получат **зелен пропуск** и ще имат право да работят и да се движат свободно. Всички, които искат да влязат на територията на страната ще бъдат допускани само след направен тест и излязъл резултат на граничния пункт.

Работодателите, които спазват стриктно процедурите за борба с COVID-19 и **работниците, които имат зелен пропуск ще могат да продължат да работят.** За всички други фирми и работници ще се наложи пълна карантина. Този подход ще позволи на максимален брой работодатели и работници да продължат своята дейност без да увеличава значително риска от разпространение на заразата. Работеща икономика ще гарантира не само социална и политическа стабилност, но и данъчни постъпления и възможност за по-голямо целево подпомагане на секторите засегнати от кризата. Нещо повече – налагането на ограничителните мерки на база реални резултати от тестване ще ги направи значително по-приемливи социално и ще позволи много по-силен контрол над лицата без зелен пропуск.

Освен икономическите и социалните ефекти, агресивно тестване на населението ще позволи да се направи много по-точен модел на развитието на епидемията и да се позиционират ресурси на местата с най-голяма нужда във всеки един момент.

Агресивното тестване значително ще улесни медицинския триаж на COVID-19 при нормалното третиране на пациенти без симптоми.

V. План за действие

Необходими Тестове

- Първоначално тестване с Ab (IgM/IgG) тестове за бърза идентификация на болните от COVID19, които дават резултат в момента на администрация. Закупуване на 10 милиона бързи теста. Време: 7-10 дни;
- В България има 100 Real-time PCR машини. Трябват още 200, които могат да бъдат набавени в срок от 10 дни;
- Закупуване на 10 милиона кита за директен qPCR тест, който се обработва за 90 минути.

1. Тестване на 100% от влизащите в страната

- Разполагане на Real-time PCR машини на всички гранични пунктове;
- Тестване с тестовия протокол описан в т. VI;
- Изчакване на резултата от теста преди влизащия да бъде пропуснат през граничния пункт;
- В зависимост от резултата, влизащия се задържа за 14 дневна карантина (при положителен тест) или му се издава зелен пропуск; (при негативен тест) за период време според резултата от тестовете (виж т. VI);
- За да не се образуват опашки, пътуващите се изваждат от самолетите или автобусите поетапно (превозвачите трябва да предвидят около 90 минути по-дълъг престой на летището/границата).

2. Първоначално тестване на 100% от населението

A. Организация на тестването

- Използване на съществуващата инфраструктура за провеждане на избори (12,000 изборни секции), за провеждане на първоначално тестване на цялото население на страната в рамките на един уикенд;
- 5 регионални PCR центъра за обработка на събраните в секциите PCR тестове: София, Пловдив, Бургас, Варна и Плевен (150 от 200 машини);
- 12,000 секции, работещи по 12 часа на ден в събота и неделя;
- За секциите се мобилизират зъболекари, лекари, които не са на смяна, служители и обучени доброволци на Червения Кръст и Планинската Спасителна Служба;
- Всички граждани (включително непълнолетни) се разпределят в секции по настоящ адрес с предварително обявен ден и часови пояс (например събота от 11 до 12), когато могат да се тестват; разпределянето по ден и часови пояс става на база рожденна дата;

- Граждани, които в момента не пребивават по настоящ адрес и чужди граждани, които не са в избирателните списъци, могат да въведат адреса на който пребивават чрез интернет форма, след което ще бъдат разпределени в секция за тестване спрямо настоящия си адрес;
- Хора, които не могат да се придвижват сами или имат симптоми (както и хора, които живеят с хора със симптоми), ще бъдат тествани с мобилни групи след като е тествано останалото население.

Б. Провеждане на тестването

- Тестването става в определената секция, ден и час;
- Служебна информация, която има в списъците е:
  - i. ЕГН (или номер на паспорт за чужди граждани без ЕГН)
  - ii. Три имена
  - iii. Адрес, на който лицето пребивава в момента
(за децата под 18 години тази информация се извлича от масивите на ЕСГРАОН)
- Допълнителна информация, която се събира е:
  - iv. Мобилен телефон за връзка
- Администриране на теста (според схемата описана в т. VI);
- Очаквано времетраене: 5 минути на човек.

В. Резултати от тестването

- Издаване на зелен пропуск за работа и свободно движение (за определен период за здравите и без срок за изградилите имунитет);
- 14-дневна карантина за заразените; удължаване на карантинния период, ако болния има симптоми на 14-я ден;
- Последващо тестване на здравите без имунитет и на заразените според тест схемата описана в т. VI;
- Програмно обезпечаване за интернет проверка и изпращане на СМС на резултатите от теста;
- Програмно обезпечаване за бърза проверка по ЕГН от служители на реда дали лицето има издаден зелен пропуск;
- Възможност за автоматично засичане (чрез мобилните оператори) на неоторизирано движение на лица без зелен пропуск;

- Граждани, които се движат по улиците без зелен пропуск, се арестуват и поставят в 14-дневна карантина в държавни центрове за карантина.

3. Регулярно тестване на 100% от медицинския персонал и постъпващите пациенти в болниците.

- Разполагане на Real-time PCR машини във всички окръжни болници и големите болници страната;
- Ако пациентът вече има зелен пропуск или е в карантина (проверка по ЕГН), насочване към чистата зона или към COVID19 зоната в болницата;
- Ако пациентът не е тестван, тестване с тестовия протокол описан в т. VI;
- Изчакване на резултата от теста преди влизания да бъде пропуснат в чистата зона на болницата;
- В зависимост от резултата, влизания се насочва към чистата зона или към COVID-19 отделението.

4. Приемане и спазване на стриктни протоколи за работа на фирмите, които продължават да работят. Незабавно последващо тестване на персонала при откриване на заразен работник.

VI. Схема за прилагане на тестове

Като отправна точка приемаме, че всички граждани са заразени до доказване на противното. Целта на тестването е да се открие здравето население и населението с вече изграден имунитет, за да не бъде подлагано на карантинни мерки.

За целта ще се използват два теста:

- 1) Бърз Ab(IgM/IgG) тест с цена от 5 лв на тест, който е много точен една седмица след заразяване. Този тест дава три резултата: болен (позитивен IgM, без IgG), потенциално здрав (негативен), и с изграждащ се имунитет (IgG). Предимството на този тест е, че е евтин, бърз и лесен за администриране. Проблемът на този тест е, че има 7 дни между зараза и точно отчитане.
Тестът ще бъде ползван само за бърза идентификация на болните. Администрира се лесно и дава резултат на момента.
- 2) Директен qPCR тест – много точен тест, който засича COVID-19 почти веднага след момента на заразяване. Цена на тест е 30 лв. Администрира се лесно. Дава резултат след 90 минути в лабораторни условия.

Принципът който е използван е да има пълно покритие на населението, максимално практично, и с възможно най-оптимален бюджет.

1. **Администриране на Бърз Ab(IgM/IgG) тест.** Резултатът от бързия тест отнема под 5 минути при полеви условия и може да бъде следния:
  - 1) Позитивен IgM резултат (IgM, независимо от IgG) – работещият и всички контактни лица живущи с работещия се слагат в 14 дневна карантина без право на излизане от дома. Ако на 14-я ден работещият има симптоми на COVID-19, карантината се удължава до отшумяване на симптомите. Само при тежко влошаване постъпва в болница.
  - 2) Отрицателен IgM резултат без антитела (без IgM, без IgG) – негативния резултат трябва да се потвърди от PCR тест. Взема се проба за PCR, която се изпраща за обработка в един от 5-те центъра за PCR (мавосо тестване на населението) или се обработва на момента на място (гранични пунктове и болници). Тестваният е със зелен пропуск при ограничнен режим на придвижване до получаване на резултата от PCR теста.
  - 3) Отрицателен IgM резултат с антитела (без IgM, с IgG) – това показва или че тестваният е бил инфектиран и е оздравял или че е в крайния стадий на болестта. Негативния резултат трябва да се потвърди от PCR тест. Взема се проба за PCR, която се изпраща за обработка в един от 5-те центъра за PCR (мавосо тестване на населението) или се обработва на момента на място (гранични пунктове и болници). Тестваният е със зелен пропуск при ограничнен режим на придвижване до получаване на резултата от PCR теста.

2. **Администриране на qPCR тест.** Резултатът от бързия тест отнема 90 минути в лабораторни условия. При цялостното тестване на населението, обработването на всички PCR проби ще отнеме до 2 седмици, като в момента на обработване на всяка проба, тестваният получава СМС (може да провери по интернет) резултата.

Статус на база комбиниран резултат от тестовете:

КАРАНТИНА

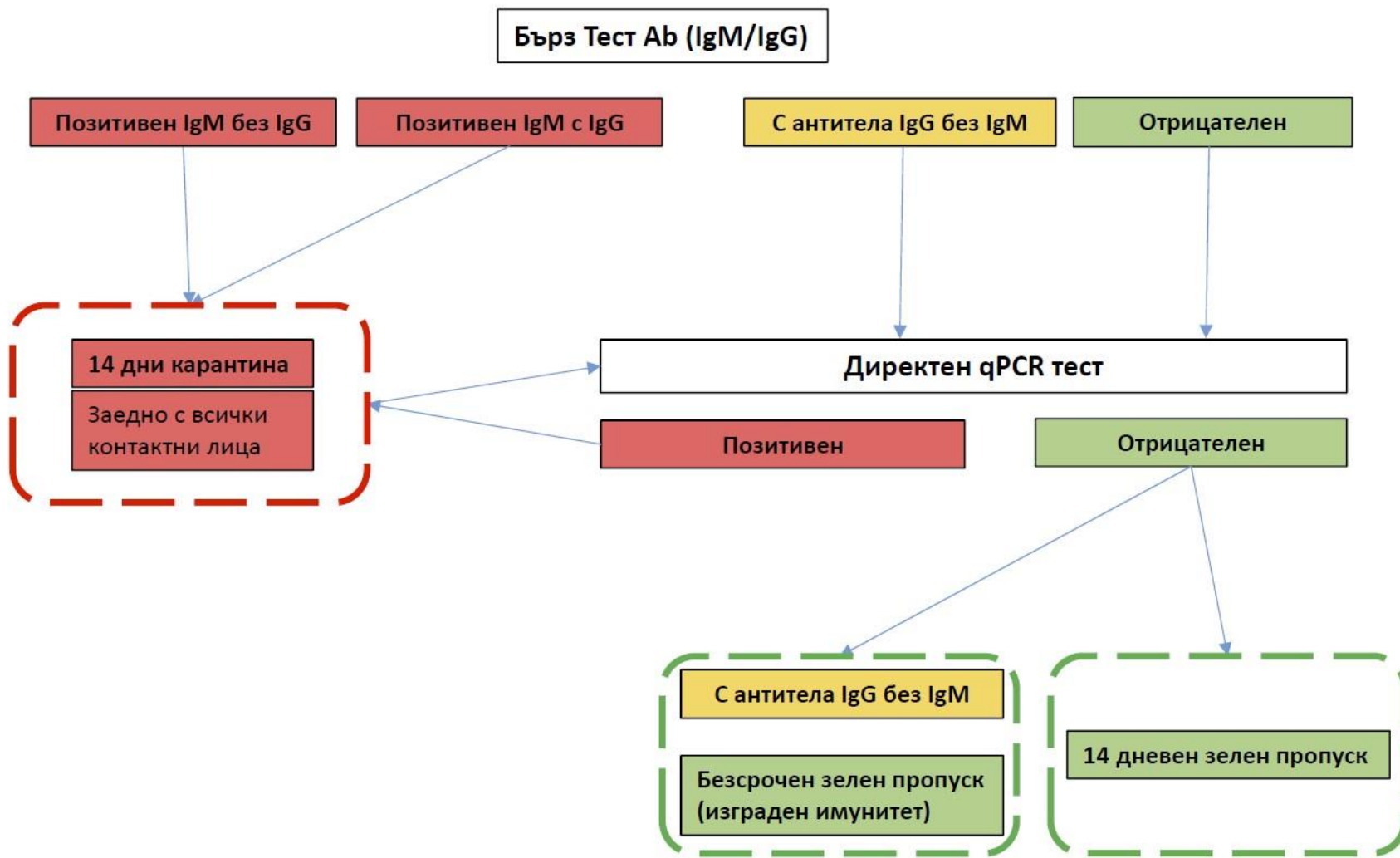
- 1) **Позитивен IgM резултат** – карантина за 14 дни. Ако на 14-я ден работещият има симптоми на COVID-19, карантината се удължава до отшумяване на симптомите. Само при тежко влошаване постъпва в болница. След изтичане на карантината се администрира PCR тест и се определя новия статус.
- 2) **Позитивен PCR резултат** – карантина за 14 дни. Ако на 14-я ден работещият има симптоми на COVID-19, карантината се удължава до отшумяване на симптомите. Само при тежко влошаване постъпва в болница. След изтичане на карантината отново се администрира PCR тест и се определя новия статус.

14-ДНЕВЕН ЗЕЛЕН ПРОПУСК

- 3) **Отрицателен IgM резултат без антитела (без IgM, без IgG) **и** негативен резултат на PCR теста** – тестваният е здрав, но няма изграден имунитет за COVID-19. На тествания се издава зелен пропуск за 14 дни. Пропускът се прекратява незабавно и тестваният се поставя под 14 дневна карантина, ако човек, живущ на същия адрес като тествания стане заразен. Пропускът се прекратява незабавно, ако тествания има симптоми на COVID-19. При изтичане на пропуска, тестваният трябва да си направи нов PCR тест.

БЕЗСРОЧЕН ЗЕЛЕН ПРОПУСК

- 4) **Отрицателен IgM резултат с антитела (без IgM, с IgG) **и** негативен резултат на PCR теста** – тестваният е здрав, и има изграден имунитет за COVID-19 (вече е прекарал заболяването). На тествания се издава безсрочен зелен пропуск. Тъй като има минимален шанс за повторна инфекция с COVID-19, пропускът се прекратява, ако тестваният развие COVID-19 симптоми.

VII. Бюджет

Машини и консумативи за тестове

	Брой	Ед. Цена	Общо
Real Time PCR машина за тестване	100	50,000	5,000,000
Бързи тестове: Ab (IgM/IgG)	10,000,000	5	50,000,000
Директен qPCR тест	10,000,000	30	300,000,000
Консумативи (памук, спирт, игли и т.н.)	30,000,000	1	30,000,000
ОБЩО (лева)			385,000,000

*Предложение: разходите за първоначалния qPCR тест се поемат от държавата; разходите за последващото тестване се поемат от работодателите

*Не е калкулиран бюджет за обучение на персонала и предпазни средства

	Брой	Цена на месец	Месеци	Общо
PCR тест център -- служители	1,500	1,500	8	18,000,000
Секции първоначално тестване (12,000 секции, 2 дни, 24,000 служители)				12,000,000
Секции последващо тестване (1200 секции)	3,600	1,000	8	28,800,000
Програмно обезпечение и инфраструктура				7,000,000
ОБЩО (лева)				65,800,000

Администриране на тестовете

Логистика: да се използва съществуващ ресурс на Български Пощи или на Българска Армия. Може да се наложи обучение за транспортиране на биологични материали.

Други мерки

1. Изплащане на болнични на осигурените лица, които са в карантина.
2. Ликвидна подкрепа **през съществуващите банкови отношения** между търговските банки и фирмите **за изплащане на заплати и осигуровки.**
3. Осигуряване на непрекъснатост на доставките (особено от Китай) чрез директна договореност за коридори за пренос на стоки и митнически и фитосанитарни протоколи.
4. Ритмична и бърза работа на държавните институции свързани с издаване на разрешителни (особено за строителство), лицензи, експортни сертификати и т.н.
5. Отлагане на заплащането на корпоративен данък и местни данъци и такси до стабилизация на икономическата ситуация (поне до 31 декември 2020).
6. Максимално бързо емитиране на голяма количество дълг в евро/долари (трябва достъп до данните на НОИ и БНБ, за да се прецизира сумата) преди дълговите пазари да са затворили напълно.
7. По възможност, договореност с ЕЦБ Българските банки да могат да получават ликвидност **директно от ЕЦБ** в очакване, че страната ще се присъедини към еврозоната в кратки срокове.
8. Забрана за репатриране на капитал от българските дъщерни банкови дружества към дружествата майки (въвеждане на рестрикции по-силни от ограниченията за българската банковата система по време на кризата в Гърция).